IBE przepytał rodziców dziesięciolatków z całej Polski o ich wyobrażenia na temat dobrej szkoły

Najnowsze badania potwierdzają: rodzice rezygnują z wychowywania dzieci, licząc, że ten obowiązek przejmą od nich nauczyciele.

- **Dla 38,5 % jest nią taka szkoła, która ma wysoko wykwalifikowaną kadrę. 37,6 % wskazało na poziom nauczania, osiągnięcia dzieci i stawianie im wysokich wymagań.**
- **Dalej są bezpieczeństwo (34,5 %) i duży wybór zajęć pozalekcyjnych (24,9 %).**
- **Tylko dla niecałych 5 proc. dobrą szkołę cechuje współpraca z rodzicami.**

Ciągle trwa spór na temat tego, kto ma wychowywać dzieci – szkoła czy rodzina.

Proces wychowania młodego człowieka to złożone oddziaływanie wielu zróżnicowanych czynników na jego osobowość i psychikę. Szczególna rola przypada **rodzicom jako „pierwszym nauczycielom”** swoich dzieci.. Obecnie w okresie rozchwiania systemu wartości, na szczęście tylko nieliczni rodzice zwalniają się z obowiązków, których podjęli się w momencie zakładania rodziny. **Przy braku należytego wsparcia ze strony rodziców praca nauczyciela jest bowiem szczególnie trudna i zwykle nie przynosi spodziewanych efektów.**

Art. 96 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego mówi: Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa, odpowiednio do jego uzdolnień.

„INTELIGENCJA EMOCJONALNA MA WIĘKSZY WPŁYW NA LOSY CZŁOWIEKA NIŻ INTELIGENCJA INTELEKTUALNA”

DANIEL GOLEMAN

*Uwzględnienie **interesu społecznego** oznacza m.in. niedziałanie na szkodę osób trzecich np. przez kradzież, pobicie, wymuszanie, obmowę, poniżanie innej osoby, utrudnianie pracy, niszczenie efektów pracy.*

Prawa i obowiązki rodziców

Rodzice mają prawo do:

1) uznania ich prymatu jako „pierwszych nauczycieli” swoich dzieci
2) dostępu do wszelkich informacji dotyczących kształcenia i wychowania ich dzieci
3) rzetelnej informacji o postępach i ocenach nauki i zachowania dziecka
4) wsparcia ze strony szkoły w razie problemów wychowawczych
5) informowania dyrektora szkoły o realizowaniu przez dziecko obowiązku szkolnego poza szkołą rejonową
6) występowania do dyrektora z wnioskiem o odroczenie spełniania przez dziecko obowiązku przedszkolnego/szkolnego
7) partnerskiego współdziałania i aktywnego wpływania, poprzez swoich przedstawicieli na sprawy szkoły.

Rodzice mają obowiązek:

1) dopełnienia wszelkich czynności do zgłoszenia dziecka do szkoły
2) zapewnienia systematycznego uczęszczania na zajęcia edukacyjne
3) informowania wychowawcę klasowego o przyczynach nieobecności dziecka na zajęciach szkolnych, usprawiedliwiania nieobecności dziecka

4) zapewnienia dziecku takich warunków, aby umożliwić mu przygotowanie się do zajęć
5) wychowywać swoje dziecko w sposób odpowiedzialny, z poszanowaniem godności dziecka i nie zaniedbywać je
6) poświęcać swój czas i uwagę nauce dzieci tak, aby wzmacniać wysiłki szkoły skierowane na osiągnięcie celów nauczania i wychowania
7) naprawy zniszczeń dokonanych przez dziecko
8) angażować się jako partnerzy w działania szkoły, brać aktywny udział w wyborach i współdziałać w organach szkoły
9) brać udział w zebraniach szkolnych, informować wychowawcę o sprawach mogących mieć wpływ na naukę i zachowanie dziecka
10) w przypadku wyjazdu za granicę, rodzic składa pisemne oświadczenie do dyrektora szkoły, zawierające termin przesłania dokumentów świadczących o realizowaniu przez dziecko obowiązku szkolnego poza granicami szkoły. W przypadku niedotrzymania terminu określonego przez rodzica, dyrektor szkoły występuje na piśmie, w terminie trzech tygodni od przekroczenia wyznaczonego terminu, do policji o ustalenie miejsca pobytu dziecka.

W przypadku gdy dziecko/uczeń w miesiącu ma 50% nieusprawiedliwionych nieobecności szkoła sporządza upomnienie kierowane do rodziców o niespełnieniu przez dziecko obowiązku szkolnego. Niespełnienie wymienionego obowiązku skutkuje skierowaniem sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego.

Dokumenty mówiące o prawach i obowiązkach rodziców to m. in.:

- Europejska Karta Praw i Obowiązków Rodziców

- Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy

Zawarcie małżeństwa i powstanie rodziny wiąże się z nawiązaniem między osobami tworzącymi rodzinę bogatych i bardzo zróżnicowanych powiązań: uczuciowych, emocjonalnych, osobistych, materialnych. Z powstania, a następnie funkcjonowania tych powiązań – zwanych stosunkami rodzinnymi – wynikają określone prawa i obowiązki wzajemne między członkami rodziny, głównie między małżonkami oraz między rodzicami i dziećmi.

Stosunki między rodzicami a dziećmi

W regulacjach przyjętych w **Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym** (KRiO) na szczególną uwagę zasługuje art. 87, który mówi, że **Rodzice i dzieci obowiązani są wspierać się wzajemnie.** Obowiązek ten i wynikające z niego prawo dotyczy całej sfery powiązań niematerialnych i materialnych między członkami rodziny i oznacza np. opiekę nad chorym, pomoc w nauce, pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wsparcie psychiczne i pomoc w niepowodzeniach itd. Obowiązek ten jest wzajemny, tzn. dotyczy zarówno dzieci, jak i rodziców.

Wiele niedomówień między dorastającymi dziećmi a rodzicami wyjaśnia art.91 KRiO. Par. 2 tego artykułu stanowi, że: **Dziecko, które pozostaje na utrzymaniu rodziców i mieszka u nich jest obowiązane pomagać im we wspólnym gospodarstwie.**

Powyższe zapisy oprócz unormowań prawnych mają bardzo duże znaczenie wychowawcze i wpływają na prawidłowe kształtowanie postaw rodzinnych i społecznych młodego człowieka.

Władza rodzicielska

Zagadnienia dotyczące sprawowania władzy rodzicielskiej znajdują się w tytule II: *Pokrewieństwo*, dział I, rozdział II, oddział 2 art. od 92 do 113 KRiO.

Władza rodzicielska jest to ogół obowiązków i praw rodziców względem dziecka mających na celu zapewnienie mu należytej pieczy i strzeżenie jego interesów. Władza ta obejmuje kompetencje rodziców zarówno w odniesieniu do osoby dziecka, jak i do jego

majątku. Władza rodzicielska powstaje z chwilą narodzin dziecka. W zakresie władzy rodzicielskiej na szczególną uwagę zasługują:

Art. 92: Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską.

Art. 93 par. 1: Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom.

Art. 97 par. 2: O istotnych sprawach dziecka, rodzice rozstrzygają wspólnie; w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Art. 95 par. 1: Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka.

> **Par. 2: Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo.**
>
> **Par. 3: Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.**

Dobro dziecka i interes społeczny wymagają m.in. uzyskania przez nie odpowiedniego wykształcenia, kwalifikacji, przygotowania do funkcjonowania w grupie, do życia w społeczeństwie, do założenia rodziny. Dziecko powinno więc m.in. uczęszczać do szkoły i prawidłowo realizować obowiązek szkolny, a **rodzice powinni nadzorować realizację tego obowiązku i współpracować w tym zakresie ze szkołą i innymi instytucjami** np. poprzez udział w zebraniach szkolnych i indywidualną współpracę z nauczycielami. Niedopełnianie tego obowiązku, zwłaszcza gdy dziecko ma trudności w nauce lub nie realizuje obowiązku szkolnego, jest naruszeniem art. 95 KRiO, gdyż władza rodzicielska nie jest należycie wypełniana.

Art. 98 par. 1: Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka.

Rodzice reprezentują dziecko przed organami państwowymi, urzędami, osobami prawnymi w pełnym zakresie prawa. Dotyczy to również **szkoły** jako instytucji samorządowej. Decyzja o zmianie szkoły przez niepełnoletniego ucznia np. może być podjęta tylko przez rodziców. Rodzice są również reprezentantami prawnymi dziecka w stosunku do osoby/osób lub instytucji domagających się **naprawy szkody lub**

odszkodowania za straty i szkody wyrządzone przez dziecko (np. uszkodzenie samochodu).

Art. 100: Sąd opiekuńczy i inne organy państwowe obowiązane są udzielić pomocy rodzicom, jeżeli jest ona potrzebna do należytego wykonywania władzy rodzicielskiej, w szczególności każde z rodziców może zwrócić się do sądu opiekuńczego o odebranie dziecka zatrzymanego przez osobę nieuprawnioną.

Rodzice mogą się zwracać o pomoc do odpowiednich instytucji państwowych (np. sądów, policji), instytucji samorządowych (np**. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna**), społecznych (np. **Polski Czerwony Krzyż),** kościelnych (np. **Caritas, Kana**), o środki materialne i niematerialne niezbędne do wypełnienia podstawowych zadań w zakresie wypełniania władzy rodzicielskiej.

Jeżeli rodzice nie sprawują należycie władzy rodzicielskiej, w wyniku czego występuje np. brak nadzoru nad dzieckiem, dziecko nie realizuje obowiązku szkolnego, nie są zaspokojone jego podstawowe potrzeby bytowe, stosuje się art. 109 KRiO.

Art. 109 par. 1: Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.

Par. 2: *Sąd opiekuńczy może w szczególności:*

1) *Zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonywania wydanych zarządzeń.*
2) *Określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun.*
3) *Poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego.*
4) *Skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi.*
5) *Zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo placówce opiekuńczo-wychowawczej.*

Par. 3: *Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.*

Sąd rodzinny może w drodze orzeczenia ograniczyć lub pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej. Gdy ustaną przyczyny ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej sąd w drodze orzeczenia przywraca władzę rodzicielską.

* Prawa i obowiązki rodziców w stosunku do nieletnich zagrożonych demoralizacją, naruszających zasady współżycia lub normy prawa

Podstawowym aktem prawnym regulującym postępowanie z nieletnimi jest KRiO. Jeżeli postanowienia tego kodeksu są jednak niewystarczające do zmiany postępowania nieletniego, lub czyny nieletniego wykraczają poza ramy oddziaływania KRiO, stosowana jest **ustawa *Postępowanie w sprawach nieletnich*.** Podstawowe z punktu widzenia praw i obowiązków rodziców są następujące zapisy ww. ustawy:

Art. 1 par. 1: *Przepisy ustawy stosuje się w zakresie:*

1) *Zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18.*
2) *Postępowania w sprawach o czyny karalne, w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17.*
3) *Wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21.*

Pod pojęciem czynu karalnego rozumie się czyny zabronione przez ustawę, takie jak:

a) przestępstwo lub przestępstwo skarbowe,
b) wykroczenie określone w Kodeksie Wykroczeń w artykułach: 51, 62, 69, 74, 76, 85, 87, 119, 122, 124, 133 lub 143, tj. odpowiednio: zakłócenie spokoju i porządku publicznego, niszczenie znaków identyfikacyjnych, niszczenie znaków ostrzegawczych o niebezpieczeństwie, rzucanie kamieniami w pojazdy, niszczenie znaków i sygnałów drogowych, prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwym, kradzież mienia o drobnej wartości (250 zł), uszkodzenie, zniszczenie cudzej własności o drobnej wartości, odsprzedaż biletów wstępu z zyskiem, utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użyteczności publicznej.

Art. 3 par. 2: *W postępowaniu w stosunku do nieletnich bierze się również pod uwagę osiągnięcie prawidłowego spełniania przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny.*

Art. 4 par. 1: *Każdy, kto stwierdził istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, policji lub innego właściwego organu.*

Par. 2: *Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję.*

Par. 3: *Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję oraz przedsięwziąć czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów popełnienia czynu.*

Art. 5: *Wobec nieletniego mogą być stosowane środki wychowawcze oraz środek poprawczy w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym, kara może być orzeczona tylko w wypadkach prawem przewidzianych, jeżeli inne środki nie są w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.*

Art. 6: *Wobec nieletnich sąd może:*

1) *Udzielić upomnienia.*
2) *Zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonych lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestnictwa w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzenia się w stan odurzenia.*
3) *Ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna.*

4) *Ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania udzielających poręczenia za nieletniego.*
5) *Zastosować nadzór kuratora.*
6) *Skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się pracą z nieletnimi, o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją.*
7) *Orzec zakaz prowadzenia pojazdów.*
8) *Orzec przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego.*
9) *Orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej albo ośrodku szkolno-wychowawczym.*
10) *Orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym.*
11) *Zastosować inne środki zastrzeżone w ustawie o postępowaniu w stosunku do nieletnich, skierować do właściwego sądu rodzinnego, jak również zastosować środki przewidziane w KRiO.*

Art. 7: *Sąd rodzinny może:*
1) *Zobowiązać rodziców lub opiekuna do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym.*
2) *Zobowiązać rodziców lub opiekuna do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przez nieletniego.*

Art. 8 par. 1: *W wypadku, gdy rodzice lub opiekun nieletniego uchylają się od wykonywania obowiązków nałożonych na nich przez sąd rodzinny, sąd ten może wymierzyć im karę pieniężną w wysokości od 50 do 1500 zł.*

Art. 14: *W sprawach nieletnich, którzy dopuścili się czynu karalnego, sąd rodzinny stosuje odpowiednio przepisy części ogólnej kodeksu karnego, kodeksu karnego – skarbowego, lub kodeksu wykroczeń, jeżeli nie są one sprzeczne z ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich.*

Art. 30 par. 1: *W postępowaniu w sprawie nieletniego stronami są:*
1) *nieletni,*
2) *rodzice lub opiekun nieletniego,*

3) prokurator.

Art. 32 par. 1: *Kosztami postępowania w sprawie nieletniego sąd rodzinny obciąża rodziców lub inne osoby zobowiązane do jego alimentacji, albo nieletniego, chyba że ze względu na warunki materialne i osobiste tych osób uzna za celowe odstąpienie od obciążania ich kosztami w całości lub części. Do kosztów tych zalicza się np. koszty pobytu w: policyjnej izbie dziecka, w schronisku dla nieletnich, ośrodku szkolno-wychowawczym, umieszczenie w rodzinie zastępczej, ustanowienie nadzoru kuratora, badania nieletniego w ośrodku diagnostyczno-konsultacyjnym.*

Literatura:

1. Ignatowicz J.: *Prawo rodzinne: zarys wykładu.* PWN, Warszawa 1998.
2. *Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy*. Dz. U. 64.9.59 z późn. zmianami.
3. *Postępowanie w Sprawach Nieletnich*. Dz. U. 02.11.109 z późn. zmianami.